

2019-2020 ՈՒՍՏԱՐՎԱ

ԱՍՊԻՐԱՆՏՈՒՐԱՅԻ ՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ

ՔՆՆԱՇՐՁԱՆԻ ՀԱՐՑԱՇԱՐ

Ժ.02.01 – ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ

1. Հայոց լեզվի պատմության փուլերը:
2. Ժամանակակից հայերենն իբրև պետական լեզու:
3. Արդի գրական լեզվի արևելահայ և արևմտահայ տարբերակները:
4. Հնչյունաբանություն. հնչյուն և հնչույթ:
5. Հնչյունների դասակարգումը և բնութագիրը:
6. Հնչյունափոխություն, նրա տեսակները:
7. Ուղղագրություն, ուղղախոսություն:
8. Ժամանակակից հայերենի ուղղագրության հիմունքները:
9. Ուղղագրական բարեփոխություններ:
10. Արտասանական ոճեր:
11. Բառագիտություն. բառ, բառույթ և բառաձև:
12. Իմաստաբանություն և իմաստափոխություն:
13. Բառերի տեսակներն ըստ իմաստի և ձևի:
14. Ժամանակակից հայերենի բառապաշարը և նրա հարստացման միջոցները՝ ներքին և արտաքին:
15. Հայերենի փոխառություններ:
16. Բառակազմություն. բառաբարդում և ածանցում:
17. Հապավում:
18. Բարդության տեսակները:
19. Ժամանակակից հայերենի բառապաշարն ըստ գործածության ոլորտների:
20. Ժամանակակից հայերենի բառապաշարի պատմական շերտերը. գործուն և ոչ գործուն բառապաշար:
21. Ժամանակակից հայերենի գործառական ոճերը:
22. Դարձվածաբանություն:
23. Ժամանակակից հայերենի դարձվածային միավորների դասակարգումը:
24. Հայ բառարանագրություն:
25. Բառարանների տեսակները:
26. Քերականության առարկան (ձևաբանություն և շարահյուսություն):
27. Քերականական իմաստ և ձև:
28. Քերականական կարգեր:
29. Բառի ձևաբանական կառուցվածքը, ձևույթներ:
30. Հիմք և վերջավորություն:

31. Խոսքի մասերի դասակարգման սկզբունքները:
32. Խոսքի մասերը հայերենում, նրանց դասակարգումն ըստ նյութական, ձևաբանական և շարահյուսական հատկանիշների:
33. Գոյական անուն, գոյականի խոսքիմասային առանձնահատկությունները և իմաստային-քերականական տեսակները:
34. Գոյականի թվի, հոլովի, առկայացման քերականական կարգերը, նրանց արտահայտման միջոցները:
35. Ժամանակակից հայերենի հոլովների համակարգը:
36. Ածական անունը որպես խոսքի մաս, ածականի տեսակները, կազմությունը, քերականական առանձնահատկությունները:
37. Թվական անուն:
38. Դերանունների խոսքիմասային առանձնահատկությունները, դերանունների տեսակները, հոլովումը և փոխանվանական գործածությունը:
39. Բայը որպես խոսքի մաս, նրա իմաստային, բառակազմական ձևաբանական և շարահյուսական առանձնահատկությունները:
40. Բայի անդեմ և դիմավոր ձևերը:
41. Բայի քերականական կարգերը:
42. Հայերենի դերբայները և նրանց դասակարգումը:
43. Բայի դեմքը, թիվը, եղանակը, ժամանակը և նրանց արտահայտությունը:
44. Դիմավոր բայեր, բայի եղանակները:
45. Հայերենի խոնարհման տիպերը:
46. Անկանոն բայեր և նրանց խոնարհումը:
47. Հայերենի չթեքվող խոսքի մասերը (մակբայ, կապ, շաղկապ, վերաբերական, ձայնարկություն):
48. Չթեքվող խոսքի մասերի ձևաբանական և շարահյուսական առանձնահատկությունները:
49. Շարահյուսության առարկան, շարահյուսական առավելագույն և նվազագույն միավորները:
50. Շարահյուսական կաղապարներ:
51. Լեզու և խոսք. նրանց փոխհարաբերության հարցը հայ լեզվաբանության մեջ:
52. Հասկացություն կապակցության մասին:
53. Շարահյուսական կապակցության միջոցները և եղանակները:
54. Բառակապակցություններ:
55. Բառակապակցություն, բառ, նախադասություն և շարույթ:
56. Բառակապակցության տեսակները:
57. Նախադասությունը որպես լեզվական միավոր:
58. Ստորոգում և հնչերանգ:
59. Ստորոգման ըմբռնումները հայ քերականագիտության մեջ:
60. Նախադասության տեսակներն ըստ հնչերանգի:
61. Նախադասության կառուցվածքի տեսակները:
62. Նախադասության անդամ. գլխավոր և երկրորդական անդամներ, նրանց տեսակները, արտահայտությունը և քերականական ձևավորումը:
63. Նախադասության գլխավոր անդամների լրացումները:
64. Գոյականական և բայական անդամների լրացումներ, տեսակները:
65. Միակազմ նախադասության տեսակները և ձևավորման առանձնահատկությունները:
66. Բարդ նախադասության կառուցվածքը և տեսակները:
67. Երկրորդական նախադասությունների բնույթը, նրանց կառուցվածքը և տեսակները:

68. Փոխակերպումներ:
69. Բարդ ստորադասական նախադասության փոխակերպումը պարզի:
70. Դերբայական դարձված:
71. Նախադասության կողմնակի անդամներ:
72. Տեքստի ըմբռնումը, տեսակները և հիմնական բնութագրիչները:
73. Մեջբերվող ուղղակի և անուղղակի խոսք:
74. Պարբերույթը և նրա ոճական արժեքը:
75. Կետադրություն. կետադրության դերը գրավոր խոսքում, տեսակները:
76. Գրաբարը որպես հին գրական լեզու:
77. Գրաբարի հնչյունական համակարգը. հնչյունափոխություն:
78. Գրաբարի երկբարբառները և եռաբարբառները, նրանց հետագա փոփոխությունը:
79. Գրաբարի հոլովումը և նրա կազմությունը:
80. Գոյական և ածական անունների հոլովումը:
81. Ներքին արտաքին, պարզ և խառը հոլովումներ:
82. Դերանվանական հոլովումը և նրա առանձնահատկությունները:
83. Գրաբարի ածականները. ածականի համեմատության աստիճանները:
84. Մակբայներ, նրանց տեսակները՝ ըստ նշանակության:
85. Գրաբարի դերբայները, կազմությունը և փոփոխությունները:
86. Բայի եղանակները և ժամանակները. նրանց կազմությունը:
87. Ներկայի և կատարյալի հիմքերը, նրանց կազմությունը:
88. Պարզ և բաղադրյալ ժամանակներ:
89. Կրավորականի կազմությունը ներկայի և կատարյալի հիմքերի ձևերում:
90. Անկանոն բայերը և նրանց խոնարհումը:
91. Պակասավոր բայեր:
92. Գրաբարի դերբայները, նրանց գործածությունը:
93. Գրաբարի նախդիրները. շարադասություն, համաձայնություն:
94. Լեզու և բարբառ, ենթաբարբառ և խոսվածք:
95. Բարբառների պատմական զարգացման ընթացքը հայոց լեզվի պատմության տարբեր շրջաններում:
96. Հայ բարբառների վերաբերյալ տեսակետները:
97. Հայ բարբառների աշխարհագրական, հնչյունաբանական, ձևաբանական (տիպաբանական) և բազմահատկանիշ դասակարգումները:
98. Հայ բարբառների հիմնական ճյուղերի հնչյունաբանական, ձևաբանական, շարահյուսական առանձնահատկությունները:
99. Արարատյան, Թիֆլիսի, Ղարաբաղի, Պոլսի, Կարնո, Վանի բարբառների ընդհանուր բնութագիրը, նրանց ընդհանրությունները և տարբերությունները գրական լեզվի համեմատությամբ:
100. Հայերենը հնդեվրոպական առանձին ճյուղի լեզու:
101. Պատմահամեմատական լեզվաբանությունը հայերենի բնույթի մասին:
102. Հայոց լեզվի ցեղակցական կապերը, նրա դիրքը հնդեվրոպական լեզուների մեջ:
103. Հայերենի զարգացման ընթացքը նախագրային ժամանակաշրջանում (մ.թ.ա. 3-րդ – մ.թ. 5-րդ դդ.):
104. Նախագրային հայերենի լեզվական յուրահատկությունները:
105. Հայոց գրերի ստեղծման պատմական պայմանները:
106. Նախամեսրոպյան հայ գրերի գոյության մասին եղած տեսակետները:

107. Գրաբարն իբրև ընդհանուր գրական լեզու, նրա քերականական համակարգը:
108. 5-րդ դարի հայերենի ոճական տարբերությունները և նրանց բաժանումը տարբեր «դասերի»:
109. Հայոց լեզվի ընթացքը 5-7-րդ դարերում:
110. Հունաբան հայերենը և նրա ստեղծման ժամանակը:
111. Խոսակցական լեզվի իրողությունների թափանցումը գրաբարի մեջ:
112. Բարբառային տարրերի թափանցումը գրաբարի մեջ 9-րդ դարից հետո:
113. Միջին հայերենի կազմավորումը:
114. Գրաբարի և բարբառների դերը միջին հայերենի կազմավորման գործընթացում:
115. Միջին հայերենը պետական, գրական և գիտական լեզու:
116. Միջին հայերենի հնչյունական համակարգը, հնչյունական նոր երևույթները, հնչյունափոխություն և ուղղագրական տարբերությունները գրաբարից:
117. Միջին հայերենի բառապաշարը, բառապաշարի շերտերը, փոխառություններ, նրանց բնույթը և աղբյուրները:
118. Միջին հայերենի ձևաբանական և շարահյուսական առանձնահատկությունները:
119. 10-15-րդ դարերի քերականական միտքը:
120. Միջին հայերենի հետագա վիճակը:
121. Հայ տպագրությունը և գրաբարի մշակման փորձերը:
122. Լատինաբան հայերենը և նրա բնույթը:
123. Աշխարհաբարի առաջացումը և զարգացումը 17-18-րդ դարերում:
124. Հայոց գրական լեզվի երկու ճյուղերը:
125. Հայոց ազգային լեզվի գրական կանոնարկումը:
126. Գրաբարի, միջին հայերենի և բարբառների նպաստը ազգային լեզվի կազմավորման մեջ:
127. Հայ ժողովրդի կյանքում կատարված փոփոխությունները 19-րդ դարի սկզբում:
128. Խ. Աբովյանի երկերի լեզվի առանձնահատկությունները:
129. Մտ.Նազարյանցի լեզվագիտական հայացքները:
130. Մ. Նալբանդյանի լեզվագիտական հայացքները: Նալբանդյանի դերը հայերենի գիտական տերմինների ստեղծման և մշակման գործում:
131. Գրապայքարը և նրա փուլերը:
132. Աշխարհաբարի հետագա մշակումը և կատարելագործումը:
133. Հայոց լեզվի մեջ կատարված տեղաշարժերը 20-րդ դ. սկզբներին:
134. Հայոց լեզուն իբրև պետական լեզու:
135. Հայերենի բառային կազմի հարստացումը. փոխառությունները և նրանց բնութագիրը:
136. Ընդհանուր և մասնագիտական նոր տերմինների ստեղծումը և ճշգրտումը:
137. Գրական լեզուն իբրև համազգային միասնական լեզու, նրա զարգացման հեռանկարները:
138. Ոճաբանության առարկան և խնդիրները:
139. Լեզու, ոճ, խոսք:
140. Ոճի սահմանումը և դասակարգման սկզբունքները:
141. Հնչյունաբանական ոճաբանություն:
142. Առձայնույթ, բաղաձայնույթ և հանգ:
143. Բառային ոճաբանություն:
144. Հայերենի բառապաշարի գործառական-ոճական դասակարգումը:
145. Բառապաշարի շերտերը և նրանց ոճական արժեքը:
146. Ձևաբանական և շարահյուսական ոճաբանություն: Նրանց ուսումնասիրության եղանակները և

սահմանները:

147. Իրադրական ոճեր: Անհատական ոճեր:

148. Հայերենի գործառական ոճերը և նրանց յուրահատկությունները:

149. Գրավոր և բանավոր խոսք. բանավոր խոսքի յուրահատկությունները (հնչերանգ, շեշտ, առոգանություն):

150. Լեզվական նորմի ըմբռնումը. լեզվական նորմ և ոճական նորմ:

151. Լեզվի պատկերավորման և արտահայտչական միջոցները:

152. Քերականական ոճաբանություն, քերականական կարգերի ոճական արժեքը:

153. Ժամանակակից հայերենի մեթոդիկայի խնդիրները:

154. Ժամանակակից հայերենի ուսուցման նորագույն ձևերը և եղանակները:

155. Ժամանակակից հայերենի բառապաշարի հարստացումը նորակազմ բառերով և տերմիններով:

156. Հայերենի գրական կանոնավորումը զարգացման նոր պայմաններում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Աբեղյան Մ., Հայոց լեզվի տեսություն, Ե., 1965:
2. Աբրահամյան Ա., Գրաբարի ձեռնարկ, Ե., 1977:
3. Աբրահամյան Մ., Ժամանակակից հայերենի քերականություն, Ե., 1976:
4. Աբրահամյան Մ., Բայը ժամանակակից հայերենում, հ. 1-ին, Ե., 1962:
5. Աբրահամյան Մ., Ժամանակակից գրական հայերեն, Ե., 1981:
6. Աբրահամյան Մ., Առաքելյան Վ., Քոսյան Վ., Հայոց լեզու, 1, Ե., 1975:
7. Աբրահամյան Մ., Պառնասյան Ն., Օհանյան Հ., Ժամանակակից հայոց լեզու, հ. 2, Ե., 1974:
8. Աբրահամյան Մ., Պառնասյան Ն., Օհանյան Հ., Բաղիկյան Խ., Ժամանակակից հայոց լեզու, հ. 3, Ե., 1976:
9. Աղայան Էդ., Ընդհանուր և հայկական բառագիտություն, Ե., 1984:
10. Աճառյան Հ., Հայոց լեզվի պատմություն, Ե., 1940, 2. 1951:
11. Աճառյան Հ., Հայ բարբառագիտություն, Մոսկվա, 1911:
12. Աճառյան Հ., Լիակատար քերականություն հայոց լեզվի, հհ 1-6, 1951:
13. Ամալյան Հ., Միջնադարյան Հայաստանի բառարանագրական հուշարձանները, հհ. 1-2, Ե., 1966, 1971:
14. Այտընեան Ա., Քննական քերականութիւն աշխարհաբար լեզուի, Վիեննա, 1866:
15. Ասատրյան Մ., Ժամանակակից հայոց լեզու, Ե., 1978, 1989:
16. Ասատրյան Մ., Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանության հարցեր, Ե., 1970, 1973, 1977:
17. Բարսեղյան Հ., Արդի հայերենի բայի և խոնարհման տեսություն, Ե., 1953:
18. Բեդիրյան Պ., Ժամանակակից հայերենի դարձվածաբանություն, Ե., 1973:
19. Գարեգինյան Գ., Ժամանակակից հայոց լեզու, Ե., 1984, 1990:
20. Գուլբուդաղյան Ս., Ժամանակակից հայոց լեզու (շարահյուսություն), Ե., 1986:
21. Գուլբուդաղյան Ս., Ժամանակակից հայերենի շարահյուսություն, Ե., 1988:
22. Եզեկյան Լ., Հայերենի գործառական ոճերը, Ե., 1999:
23. Էլոյան Ս., Ժամանակակից հայերենի բառային ոճաբանություն, Ե., 1986:
24. Խաչատրյան Լ., Թոսունյան Գ., Գրաբարի ձեռնարկ, Ե., 2014:
25. Խաչատրյան Ա., Ժամանակակից հայերենի հնչյունաբանություն, Ե., 1987:
26. Մկրտչյան Է., Գրաբարի դասագիրք, Ե., 2008:
27. Համբարձումյան Վ. Գ., Գրաբարի գործառությունը որպես գրական լեզու ԺԸ-ԺԹ դդ. Ե., 1990:
28. Համբարձումյան Վ. Գ., Լատինարան հայերենի պատմություն (14-18-րդ դդ.), Ե., 2010:
29. Համբարձումյան Վ. Գ., Գրաբար ձեռնարկ, Ե., 2018:
30. Ղազարյան Ս., Հայոց լեզվի համառոտ պատմություն, Ե., 1981:
31. Ղարիբյան Ա., Հայ բարբառագիտություն, Ե., 1953:
32. Ղափանցյան Գր., Հայոց լեզվի պատմություն, Ե., 1961:
33. Մելքոնյան Մ., Ակնարկներ հայոց լեզվի ոճաբանության, Ե., 1984:

34. Մկրտչյան Է., Գրաբարի դասագիրք, Ե, 2008:
35. Մկրտչյան Ռ., Ժամանակակից հայերենի ձևաբանական ոճաբանություն, Ե., 1989:
36. Մուրադյան Հ., Լեզվաբանական աշխարհագրությունը և նրա խնդիրները, ՀԲԱ, Ե. 1982:
37. Պողոսյան Պ., Խոսքի մշակույթի և ոճագիտության հիմունքներ, Ե.,1990, 1991:
38. Ջահուկյան Գ., Աղայան Էդ., Քոսյան Վ., Հայոց լեզու, մաս1-ին, Ե., 1980:
39. Ջահուկյան Գ., Ժամանակակից հայոց լեզվի տեսության հիմունքները, Ե.,1974:
40. Ջահուկյան Գ., Ժամանակակից հայոց լեզվի իմաստաբանություն և բառակազմություն, Ե., 1989:
41. Ջահուկյան Գ., Հայոց լեզվի զարգացումը և կառուցվածքը, Ե., 1969:
42. Ջահուկյան Գ., Հայ բարբառագիտության ներածություն, Ե., 1972:
43. Ջահուկյան Գ., Խլղաթյան Ֆ., Հայոց լեզու. ոճաբանություն, Ե., 1994:
44. Մուքիսյան Ա., Ժամանակակից հայոց լեզու, Ե., 1978, 1982:
45. Սևակ Գ., Ժամանակակից հայոց լեզվի դասընթաց, Ե., 1955:
46. Սևակ Գ. , Ժամանակակից հայերենի համառոտ պատմություն, Ե., 1948:
47. Քոսյան Վ., Ժամանակակից հայերենի բառակապակցությունները, Ե.,1975:
48. Օհանյան Հ. , Ժամանակակից հայոց լեզվի բառապաշարը և նրա հարստացման միջոցները, Ե., 1982:
49. Арнольд И. В., Стилистика современного английского языка, Л., 1973.
50. Балли Ш., Французская стилистика, М., 1961.
51. Долинин К. А., Стилистика французского языка, Л., 1978.
52. Розенталь Д. Э., Практическая стилистика современного русского языка, М., 1973.
53. Степанов Ю., Французская стилистика, М., 1969.

Ակադ. Ա. Ղարիբջանի անվան հայոց լեզվի և
նրա դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի վարիչ

Վ. Համբարձումյան

Բանասիրական ֆակուլտետի դեկան

Ա. Գալստյան

25.10.2019թ.